

آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

*An Introduction to the
Constitution of the Islamic
Republic of Iran*

تالیف و گرد آوری:

محمد رضا مقومی

(عضو هیات علمی مؤسسه آموزش عالی دانش پژوهان بروجرد)

امین کلاه دوز

(استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر)

وضعیت فهرست نویسی فیبا

- سرشناسه: مقومی، محمدرضا، ۱۳۴۹ -
عنوان قرارداد: ایران. قانون اساسی
عنوان و نام پدیدآور: آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران / تألیف کنندگان و گردآورندگان محمدرضا مقومی، امین کلاه‌دوز.
مشخصات نشر: اصفهان : پویش اندیشه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۱۷۸ ص. شابک: ۶-۳۳۶-۵۴۴-۹۶۴-۹۷۸
یادداشت: چاپ چهارم.
یادداشت: چاپ قبلی: همای رحمت: لیالی، ۱۳۹۶.
موضوع: قانون اساسی -- ایران
Constitutions Iran
شناسه افزوده: کلاه‌دوز، امین، ۱۳۶۲ -
رده بندی کنگره: ۵/۳۰۶ KMH ۱۳۶۸
رده بندی دیویی: ۳۴۲ ۵۰۲۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۰۰۸۰۰

انتشارات پویش اندیشه

Poyesh. andish@grail.com

نام کتاب: آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
مؤلف: محمدرضا مقومی - امین کلاه‌دوز
طراح جلد: غزاله قاسمی‌زاد / ناشر: پویش اندیشه
لیتوگرافی: آرمان - چاپ: نقش‌الهام - صحافی: بابک
تیراژ: ۳۰۰۰ جلد
چاپ: چهارم (ناشر پویش اندیشه)
تعداد صفحات: ۱۷۸ / قطع: وزیری / قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان
شابک: ۳-۳۳۶-۵۴۴-۹۶۴-۹۷۸

آدرس مراکز پخش اصفهان: خیابان مسجد سید - خیابان پنج‌رمضان روبروی دبیرستان لوفان کوچه

۱۷ (جنت) - پلاک ۴ انتشارات پویش اندیشه کدپستی ۶۷۷۴۱-۸۱۳۷۸

☎ ۳۳۳۶۳۲۱۸ : ۳۳۳۷۳۵۷۷ : 📠 ۰۹۱۳۳۱۱۳۰۸۵ : 📞

خیابان آمادگاه - کوی فتح آباد - بخش کتاب‌علم گستر :تلفن: ۳۲۲۰۰۳۸۳

هرگونه تکثیر - نسخه‌برداری، کپی‌برداری و فروش کپی‌های این کتاب با استناد به مواد ۲۳ و ۲۹ قانون حمایت از مؤلفان خلاف قانون، اخلاق و شرع بوده و مشمول قوانین مجازات اسلامی خواهد بود.

(این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است)

"علم گنج بزرگی است که با خرج کردن تمام نمی شود".

پیش‌گفتار نویسندگان (چاپ چهارم)

خدای بزرگ را شاکریم که یاری فرمود و چاپ چهارم آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را میسر نمود.

با عنایت به استقبال اصحاب علم از چاپ‌های گذشته‌ی این اثر، در این نوبت چاپ تغییرات محسوسی در متن کتاب نسبت به نوبت سوم ایجاد نشده است.

بنابراین، در این کتاب که شامل چهار فصل است، در فصل نخست کلیات و مفاهیم اساسی مورد بحث قرار گرفته در فصل دوم موضوعاتی مانند حاکمیت در قانون و روش‌های گوناگون شکل‌گیری قانون اساسی، مفاهیم جمهوریت، حق انتخاب و اسلامیت مورد بررسی قرار گرفته است. هم‌چنین در فصل سوم تفکرات قوا، رهبری و قوای سه‌گانه و حدود اختیار و شکل انتخاب آنان و در نهایت در فصل چهارم نظارت، اهرم‌های نظارتی و انواع نظارت در قانون اساسی مورد تحلیل قرار گرفته است.

از خدای بزرگ درخواست می‌کنیم این اثر بتدریج جامعه علمی ایران بزرگ را با مفاهیم قانون آشنا نموده و همه ما را به انجام آن ترغیب نماید.

در انتها؛ از جناب آقای شیرانی، مدیر محترم انتشارات، ریش و پودر که قبول زحمت چاپ و نشر این اثر را نمودند سپاس‌گزاریم.

محمد باقر قزوینی - امین کلاهدور

اسفند ۱۳۹۸

فهرست مطالب

فصل اول: مبانی حقوق اساسی

تعریف قانون	۱۲
حقوق اساسی	۱۲
قانون اساسی	۱۴
انواع قانون اساسی	۱۵
الف) از لحاظ محتوای ترکیب ظاهری	۱۵
ب) از لحاظ تدوین قانون اساسی	۱۶
تاریخچه و منابع حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۷
پیدایش قانون اساسی ایران	۱۷
۱- زمینه‌های تاریخی؛ قانون اساسی - شرطه	۱۷
۲- تحصن و درخواست قانون اساسی	۱۹
۳- مشروطیت و پیامدهای آن	۲۰
۴- تدوین اولین قانون اساسی (مشروطه)	۲۰
متمم قانون اساسی مشروطیت	۲۱
اصول اساسی قوانین مشروطیت	۲۳

فصل دوم: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

زمینه‌ها	۲۸
مقدمات تدوین قانون اساسی	۲۸

۵۳	۲- وزارت دادگستری
۵۳	۳- محاکم دادگستری و دادسراها
۵۳	۳-۱- دیوان عالی کشور
۵۴	۳-۲- دیوان عدالت اداری
۵۴	۳-۳- سازمان بازرسی کل کشور
۵۵	۳-۴- دادگاهها: انواع، اصل تساوی در برابر دادگاهها
۵۹	قوه مجریه
۵۹	مفهوم قوه مجریه
۶۰	رئیس جمهور و شرط آن
۶۲	مراحل انتخاب رئیس جمهور
۶۳	وظایف و اختیارات رئیس جمهور
۶۵	الف) وظایف و اختیارات رئیس جمهور، در قوه مجریه
۶۶	ب) وظایف و اختیارات رئیس جمهور به عنوان مقام رسمی
۶۶	ج) وظایف و اختیارات رئیس جمهور ناشی از مسوولیت اجرای قانون اساسی
۶۷	وظایف و اختیارات هیئت وزیران
۶۸	قوه مقننه
۶۸	مقدمه:
۶۸	روش های اعمال قوه مقننه
۶۹	ارکان قانون گذاری در قوه مقننه
۶۹	الف) مجلس شورای اسلامی

۶۹	 (ب) شورای نگهبان
۷۲	 (ج) مجمع تشخیص مصلحت نظام
۷۳	 ترکیب اعضاء و ترتیب تشکیل مجمع
۷۴	 مجلس شورای اسلامی
۷۹	 صلاحیت و اختیارات مجلس شورای اسلامی
۸۲	 نیروهای مسلح
۸۵	 سیاست خارجی

فصل چهارم: نظارت در قانون اساسی

۸۸	 مجلس و نظارت
۸۸	 تأسیس و رای اعتماد
۹۰	 نظارت رئیس مجلس و مصوبات دولت
۹۱	 ۱- نظارت کلان بر هیأت دولت
۹۱	 ۲- نظارت بر مصوبات دولت
۹۲	 ۳- نظارت از طریق تحقیق و تفحص
۹۳	 ۴- نظارت بر بودجه از طریق دیوان محاسبات
۹۴	 نظارت‌های مستقیم رئیس جمهور
۹۴	 نظارت بر اجرای قانون اساسی
۹۵	 نظارت‌های غیرمستقیم رئیس جمهور
۹۵	 ۱- از طریق سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۹۵	 ۲- از طریق وزیران
۹۷	 ۳- نظارت دفاتر بازرسی

- ۹۸ ۴- نظارت دفاتر حراست
- ۹۸ ۵- هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری
- ۹۹ ۶- نظارت سازمان حفاظت محیط زیست
- ۹۹ ۷- سایر موارد نظارتی در قوه مجریه
- ۹۹ نظارت‌های مدنی
- ۱۰۰ نظارت قوه قضائیه بر مقننه
- ۱۰۰ ۱- از طریق سازمان بازرسی کل کشور
- ۱۰۲ ۲- از طریق دیوان عدالت اداری
- ۱۰۳ ۳- نظارت درونی در قوه قضائیه

ضمیمه

- ۱۰۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۱۶۵ آزمون پایانی
- ۱۷۷ منابع